

Elena Guinea

GUZTIONTZAKO GUNEA SORTZEN

TABERNA BAT EDUKITZEA ARDOAK ATERATZEKO BAKARRIK, PASO

Etxe honetan askok ezagutzen dute Elena Guinea: 2021eko abenduan aldizkariaren azalean agertu zen, titi bakarrarekin eta irribarretsu, alboan zituela Sandra Barkaiztegi eta Olatz Mercader. Iñurri elkartearen (Min)bizi podcastean entzungo zuten beste hainbatek —Argia Saria jaso zuten iaz—. Baina Donostiako eta inguruetakoko transmaribibollo pila batentzat, beste ezeren aurretik, Auresku tabernaren arima da Elenita. Irailean itxi zuten.

 DANELE SARRIUGARTE MOCHALES DANI BLANCO / ARGIA CC BY-SA

Lasarte-Oriakoa zara. Nola oroitzen dituzu haurtzarora, gaztarora...?

Oriako zatikoa naiz, eta Oztaran auzoan hazi nintzen, oso gustura. Oso auzo langilea izan da beti. Anekdotak bezala: nik 56 urte ditut, ba orain dela 50 urte oso arraroa zen, tamalez, neska bat ikustea futbolero trajearekin, baina ni beti futboleko ibiltzen nintzen auzoko gazteekin, eta nire bi anaien ekipamendua zen gehien gustatzen zitzaidana. Jendea harritu egiten zen horrekin, eta etxean bertan amak esaten zidan soinekoarekin joan behar nuela, baina nik gorroto nituen, eta beti nindoan prakekin. Orain gauzak aldatu dira, zorionez, eta gaur egungo haurrak eta gazteak ikusten ditudanean inbidia ematen didate.

Hemen hazi, hemen bizi. Modu aktiboan parte hartu duzu herrigintzan.

Nire bizitzan igual damutzen naiz gauza batzuetaz, baina oso harro nago eta sentitzen dut nire bizitzan egin dudana gauzarik hobereana izan dela heldutan euskara ikastea. Magisteritza bukatuta, hasi nintzen lanean Gautenan, haur eta nerabe autistekin, eta aldi berean jarri nintzen euskara ikasten. Nire familia osoa erdalduna da, eta anaia eta biok AEKn hasi ginen. Niretzat iraultza bat izan zen, eraldaketa bat, nire bizitza aldatu zen goitik behera. Betidanik euskaraz jakin dutenak ez dira konturatzen, baina batbatean hizkuntza bat barneratzea, zure hizkuntza, niretzat izugarritzako klak bat

izan zen. Euskararengatik hasi nintzen gure herria beste era batera ikusten.

Hainbat arlotan militatu duzu.

Lehenik Korrikaren antolakuntzan laguntzen ibili nintzen, eta hor hasi zen pixka bat nire militantzia. Gero, Lasarte-Oriako Euskararen Maratoiaren sorreran egon nintzen oso gaztetatik, euskartaldean, Tximua irrati librean eta Tximua kultur taldean, herriko jaiak antolatzen; ondoren militantzia politikoan, Lasarte-Oriako Herri Batasunan, Batasunan, EH Bildun... Egon diren guztietan ibili naiz.

Gero feminismoa etorri zen ezker abertzalearen bitartez. Egon ginen Egitzen-en, eta Añña taldea sortu genuen; oso esperientzia positiboa izan zen. Eta baita

Elena Guinea

LASARTE-ORIA, 1967

Magisteritza ikasi zuen. Arlo horretan eta beste zenbait lanetan ibili ostean, tabernaria izan da azken bi hamarraldietan. Tabernak baino, proiektuak sortu nahi izan ditu, kulturari, euskarari eta feminismoari lotuta. Izan Inñuri elkartearen buru-belarri dabil orain, minbiziaren gaineko kontzientzia eta diskurtsoa zabaltzen. Bertso-saioetan gozatzen du bereziki. Hemezortzi saio egin dituzte jada, eta 2024an Tolosara eta Oiarzunera joango dira, besteak beste.

ere tokatu zitzaidan militatzea Senideak eta Etxeraten, anaia bat preso egon zelako urtetan.

Azken hogeita piko urtean tabernari aritu zara.

Herriko presoen taldean Patxi zegoen, gaur egungo nire bikotekidea, eta berak hartu behar zuen Xirimiriren kudeaketa —Lasarte-Oriako herriko taberna—. Ni langabezian nengoen momentu horretan, eta taberna erdibana hartzea proposatu zidan. Hor hasi nintzen tabernari, Patxirekin, gero hortik ezagutu ginen hobeto eta gure harremana sortu zen; orain dela 25 urte, pentsa! Handik urte batzuetara Donostiako Parte Zaharreko Herriari hasi nintzen, eta han egon nintzen hamar urte eta piko.

Herriko tabernen auziak eragin zizun?

Ahaztuta nengoen! Bai, Donostian nengoela jada, miaketa batzuk egon ziren, niri tokatu zitzaidan miaketa fuerte bat tabernan bakarrik nengoe-la. Jende guztia kanporatu zuten, eta lekuko bezala beste pertsona bat utzi zuten sartzen, kale osoa guardia zibilez inguratuta... Auzitegi Nazionalera ere deklaratzera joan behar izan nuen presoen argazkien gaiarengatik. Tabernak abokatua jarri zidan, [Inñigo] Iruin, eta berak esandakoa egin nuen. Kasua artxibatu zuten.

Ez zen samurra izango.

Bueno, banekien ez zitzaidala ezer gertatuko, baina tragoa pasatu behar. Beste batean, Egizanen geundenean, Gasteizera joan ginen Emakunde okupatzera, emakume presoen eskubideen alde. Ertzaintza etorri zen, eta berriro atxilotu gintuzten. Egun osoa pasa genuen kalabozoan, baina gero ere lortu zen artxibatzea kausa hori.

2015ean Aurreku taberna hartu zenuten Patxik eta zuk, Ikatz kalean hori ere.

Bai, aukera atera zen lokala alokatzeko. Hartu genuenean ez nekien zer egin behar genuen edariek edo diruarekin, eta berdin zitzaidan, baina nire buruari zin egin nion Aurrekun askatasun osoz egongo zela jendea, ez zela inor sartuko beste inorekin ez gay izateagatik, ez trans izateagatik, ez beso bat falta zaizulako edo ez dakit zer. Hori oso argi neukan, eta orain-

dik gogoan daukat bikote bat etorri zela tabernara, zabaldu eta oso gutxira, bikote hetero bat, eta barre egin zioten mutil bati, haren keinuak-eta imitatuz, “afeminatuak” zirelako karkotx artean, eta gogoratzen naiz super ondo sentitu nintzela esan nienean: “Zuek biak kalera zoazte”. Brometan ari zirela esan zidaten, baina ni oso serio ari nintzen. Eta bidali egin nituen. Ondoren bezero eta langileen artean ondo kudeatu ditugu horrelako egoerak eta saiatu gara ez onartzen inoiz inongo erasorik. Sekulakoa da askea izatea horrelako espazio seguru bat sortzeko.

Eta gero, ezagutzea feminismoaren inguruko mugimendu erraldoi eta zoragarri hori niretzat sekulakoa izan da, eta beti babesa izan da. Niretzat, Aurreku, taberna bat baino gehiago proiektu bat zen, gune bat, kulturalki ere saiatzen ginen euskal kulturarekin lotutako gauzak egiten, batez ere emakume sortzaileekin. Zer kontatuko dizut ba zuri.

Aurreku etxea izan da Donostiako herri-mugimenduentzat, bereziki transfeministentzat eta transmaribibolloentzat.

Donostian leku gutxi daude horrelakoak. Pixka bat hankamotz geratzen da zentzu horretan, eta pena da. Niretzat ere inportantea da halako guneak edukitzea. Adibidez, orain dela bi urte sortu genuen Lasarte-Oriako transmaribibollo kolektiboa, eta hor ere sorreratik egon nintzen: oso pozik, oso emankorra izan da. Orain arte barne-elikaduran aritu gara, eta orain zabaltzen hasi gara.

Duela bi urte manifestazioa egin zenuten lehen aldiz ekainaren 28an, ezta?

Bai. Lehen Donostiako manifestaziora joaten ginen beti Lasarte-Oriatik, eta anonimoagoa zen, baina gure helburua da hemen herrian bertan ikusgarritasuna ematea.

Kultur jarduera asko ere egin dituzue Aurrekun.

Argi neukan hasieratik halakoak egin nahi nituela, eta pena da oso leku txikia dela, baina gure gauzatxoak egin ditugu, kalean ere bai: bakarriketak, kontzertuak, bertso-saioak, liburu-aurrekezpenak, mota askotako festak... Eta apostasiari buruzko kanpaina majo bat

ere egin genuen. Gizarte patriarkal katoliko hetero eta abar honetan, horrek pixka bat puskatzeko, informazioa pasa genuen: zer den apostasia eta nola egiten den. Oso ondo atera zen, eta bukatu genuen festatxo batekin. Apostasia ere egin nuen eta oso harro nago egin izanaz.

Pandemia nola bizi izan zenuten?

Ba pandemian ere borrokan. SOS Ostalaritza taldea sortu genuen, hor ere atxilotu ninduten, diputazioan kateatu ginen eta kalabozora. Baina ostalaritzaren gremioa ez dago antolatuta, ez dago ia sindikaturik; ez daude sindikatuta ez langileak ez jabeak, gehienak autonomoak dira. Horrek aukera eman dit ikusteko jendeak zer helburu dituen. Dirua jokoan dagoenean dena eman nahi dute eta zortzi mila *mani* egiten dituzte, baina bakoitzaren diruarengatik eta kito. Alde Zaharra hobetzeko baldin bada, edo kulturaren alde... ezer ez. Tabernarien artean ere badago oso jende solidarioa, e? Baina betikoak dira.

2023ko irailean itxi zenuten taberna. Nolatan hartu zenuten erabakia?

Ixteko erabakia gaixotasunengatik izan da gehienbat. AurreSKU zortzi urte darama, justu irailean egin genituen. Hasieran Patxi eta biok ibili ginen kudeatzen, super ondo, baina handik gutxira Patxi minbiziarekin egon zen —oraindik badago minbiziarekin, ez da sendatzen bere minbizi-mota, baina orain egonkor eta ondo dago—, eta baja hartu behar izan zuen: ingresatu, ebakuntzak, ZIU, kimioterapia... Nik laguntzen nion denean, baina tabernan bakarrik gelditu nintzen. Hartu nuen motxila eta aurrera, eta gauza eder pila bat sortu dira AurreSKU.

Orain dela bi urte niri tokatu zitzaidan minbizia edukitzea, bajaran egon naiz ia bi urtez; orduan ezin nuen parte hartu, ekitaldi kulturalak ere eten egin ziren pandemiarekin, eta ez neukan indarririk horiek berreskuratzeko. Eta taberna bat edukitzea ardoak ateratzeko bakarrik, paso; nire helburua beste taberna mota bat zen, beste proiektu bat. Hasieratik, herriko tabernetan egon naizenean ere bai.

Uztailaren bukaeran alta eman zidaten, saiatu nintzen bide guztietatik baja luzatzen, baina ezetz, jada sendatuta nengoela. Kontua da pilulengatik gelditu naitzela oso nekatuta, oso ahul, gorputz osoa minduta, eta ez nuen nire burua ikusten lan egiteko. Gaixotasunak horrela etortzen direnean, filosofia aldatzen zaizu.

“

Nire buruari zin egin nion AurreSKU tabernan askatasun osoz egongo zela jendea”

Ni sufritzen ari nintzen, tabernari ekarpenik egin ezinda, Patxi marroi guztiarekin, eta esan genuen: “Horrela ezin dugu eramán”. Gaizki kudeatzeko, ez dugu kudeatuko. Beraz, zorretan sartu aurretik, duintasunez ixtea erabaki genuen.

Minbizia aipatu duzu, eta jende askok, hain zuzen, Iñurri elkarteko kide gisa ezagutzen zaitu. Zer da Iñurri?

Izan Iñurri elkartea xume-xume hasi zen Lasarte-Orian; Julene Illarramendik eta Miren Cuedok sortu zuten, minbizia ikuspegi feministatik lantzeko. Orain dela lauzpabost urte izan zen, eta nik ia hasieratik izan nuen harremana beraiekin, batez ere Patxi gaixotu zenean. Esan

nien, “badakit minbiziaren inguruan zeozer egiten ari zaretela, eta bueno hemen gaude, bikotekidea ez dago prest inon agertzeko edo ezer esateko, baina uste dut zaintzaileok eta laguntzaileok ere paper bat dugula”. Eta noski, beraiek lagundu zidaten eta zaindu ninduten. Harremantxo hori genuen, eta ni minbiziarekin nengoenean, lehenengo gauza izan zen Juleneri deitzea: “Bularreko minbizia daukat”.

Zein izan da prozesua diagnostikoaren ostean?

Lau ebakuntza egin zizkidaten bi bularretan, eta laugarrenaren ondoren hemen jarraitzen zuen minbiziak, eta mastektomia egin zidaten, bularra kendu zidaten. Horrela utzi nuen, berregin gabe eta protesirik gabe; oso argi neukan. Etxera etorri nintzenez ospitaletik, bueltaka ibili nintzen. Esaten nuen, ea, ezagutzen dut jende pila bat bularra kendu diotena, baina fisikoki inor ez dut ezagutzen titi bakarrekoa, ez dut halakorik ikusten ez biluzik, ezta jantzita ere. Eta arraroa egiten zitzaidan.

Errealitate hori ikusarazteko, besteak beste, egutegiak egin dituzue elkartetik. Oso ederrak dira: era askotako gorputzak agertzen direlako batez ere; hala gertatzen da errealitatean.

Egutegi hauen helburu bat zen, noski, orbainak eta gaixotasunaren ondorioak azaltzea, baina niretzat beste helburu bat super inportantea da gorputzak erakustea: batzuk argalak, beste batzuk baxuak, beste batzuk lodiak, denetik,

zereen itsusia ez da inor. Gorputzarenak niretzat kristoren inportantzia dauka. Jatunaldietan ere parte hartu nuen [Euskal Herriko I. Jardunaldi Lodiak], oso gustura, eta baita ere joan nintzen Bilgune Feministaren mintegira, gorputzen burujabetzari buruzkoa. Eta horretan murgilduta oso ondo sentitzen naiz. Gai-xo egonda ekarpen hori egiteak sekulako energia ematen dit.

Etorkizunera begira, zein dira zure ametsak? Zertarako gogoak daukazu?

Ufa. Bizi. Jendeak galdetzen didanean, ea orain Aurrekuren ondoren zer egin behar dudan, argi erantzuten diet: bizi. Letra larriz jarri hori: BIZI. Nire helburua da bizitzea, ahal den kalitatearik onenaz. Lan eta lan genbiltzan bikotekidea eta biok jubilaziora iristeko, eta ikusi genuen agian ez ginela iritsiko ez bera ez ni, orduan nire helburua da momentua bizitzea, lau sosekin, baina buruhaus-terik gabe. Lan politik egin ditut militantzian, politikagintzan, eta oraindik

jarraitzen dugu hainbat gauzatan [Onkologikoko erabiltzaileen talde bat sortu dute, besteak beste], baina gauzak beste era batean hartu nahi ditut, eta auskalo hurrengo abentura zein izango den. Nik orain nahi dudana da urte bat behintzat hartu indartzeko, ze ez nago lan egiteko, baina buelta ematen badiot gorputzari, nire buruan dago lokal bat ikustea eta jarraitzea marikoikeriarekin eta gustatzen zaigunarekin. Aurrekuko ildoarekin segitzea: leku aske bat guztiontzat.

Beste zerbait esan nahi zenuke?

Ba oso eskertuta nagoela Aurreku izan garen familia guztiari eta inguru feminista osoari. Niretzat izan da sekulakoa, gauza pila bat ikasi dut, oraindik kontzeptu berriak ikasten segitzen dut gazteengandik, eta niretzat zuekin konpartitzea sekulakoa izan da; gaixotu nintzenez eta batez ere bularra kendu zidatenean, nik hain argi baneukan zer egin nahi nuen nire gorputzarekin, mugimendu feministarengatik izan da. Esan nahi dut, mugimendu feminista hain gertu edukiko ez banu, nik igual beste era batera pentsatuko nuke. Ez dakit zer punturaino berregingo nukeen titia, baina agian disimulatu egingo nuke. Baina mugimendu feministak irekitzen dizkizu begiak eta burua, eta nik oso argi neukan zuei esker. Pentsatzen nuen “ezin diet huts egin hauei, iraultza egin behar da”. Iñurri kriston lana egiten ari da, eta nabaritzen da, baina guztia da mugimendu feministari esker. Hori gabe ez zen egongo titi bakarra erakusterik ez biluzterik. ●

Soziolinguistika aldizkaria

harpidetu edo oparitu > URTEAN 40 euro

- Hiru hilez behin, BAT aldizkaria etxean bertan.
- Hiru hilez behin, BAT aldizkaria PDFn eta EPUB-en jaso.

<https://bat.soziolinguistika.eus> / 943 592 556

bat.aldizkaria@soziolinguistika.eus

BAT 128. ZENBAKIA

EUSKARA ELKARTEEN AKTIBAZIOA

Euskara biziberritzeko ikergunea

- **KIKE AMONARRIZ GORRIA ETA JASONE MENDIZABAL ALTUNA** > “Aurreak erakusten du atzea nola dantzatu”. Euskaltzaileen Topaguneak Oinarriparren Lehen Kongresutik hona egindako ibilbidea
- **JASONE MENDIZABAL ALTUNA ETA IÑIGO RETOLAZA EGUREN** > Batera Jauzi elkarrizketa prozesua. Euskararen erabilera bultzatzeko pentsamendu berri(tu) bat eraikitzen.
- **GARAZI AZKUE OTEGI ETA ARRATE ILLARO ETXEBARRIA** > Arau sozialak, hizkuntzak praktikak eta gobernantza ereduak.

- **IKER MARTINEZ DE LAGOS MENIQUE** > Euskara elkarteak, berrogei urte herrigintzan.
- **TXERRA RODRIGUEZ** > Mihigintzatik Marikobasora: prozesu baten kontakizuna
- **BELEN URANGA ARAKISTAIN, ASIER BASURTO ARRUTI ETA PAULA LAITA PALLARES** > 1950-1970eko etorkinen integrazio soziolinguistikoa Altzan
- **NEKANE GOIKOETXEA-AGIRRE ETA UNAI ORMAETXEA-JAUREGI** > Euskal Kulturegintzaren transmisioa unibertsitatean.